

Sygn. akt III AUa 388/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.)
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSA Urszula Iwanowska
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2018 r. w Szczecinie

sprawy G. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o zapłatę składek

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 15 marca 2017 r. sygn. akt IV U 83/17

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Koszalinie IV Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko SSA Romana Mrotek

Sygn. akt III AUa 388/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z 27.10.2016 r. stwierdził, że G. K. jest dłużnikiem z tytułu nieopłaconych składek

na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od 10.2013r. do 6.2016r. wraz

z odsetkami, w łącznej kwocie 37.917,57 zł. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że G. K. jako płatnik składek nie dopełnił obowiązku określonego w art.46 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w związku z tym

Zakład działając na podstawie art.83 ust.1 w/w ustawy określi wysokość zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

G. K. złożył odwołanie od decyzji i wniósł o jej uchylenie. Podniósł, że jest jedynym wspólnikiem (...) sp. z o.o. w likwidacji w P., i to ten podmiot jest płatnikiem składek. Ubezpieczony nie pozostaje w stosunku pracy, zarówno jako wspólnik, jak i likwidator spółki. Nie może być więc zobowiązany osobiście do opłacania składek. W toku postępowania ubezpieczony podniósł, że spółka pozostaje w likwidacji i od tego zdarzenia nie prowadzi żadnej działalności gospodarczej.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Zarzucił, że ubezpieczony pominął okoliczność, iż jako jedyny wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zgodnie z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej jest uznawany za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą i w związku z treścią art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej z tego tytułu podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Organ rentowy wskazał, że obowiązek ubezpieczonego obliczenia i odprowadzania składek wynika z art. 17 ust. 3 ustawy systemowej. Organ wyjaśnił, że wyspecyfikowane w treści decyzji zadłużenie z tytułu składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych odnosi się wyłącznie do składek na Fundusz Pracy.

Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 15.03.2017 r. oddalił odwołanie oraz zasądził od ubezpieczonego kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że G. K. w okresie objętym sporem jest jedynym wspólnikiem (...) spółki z o.o. w P.. Jest również likwidatorem tej spółki. Postępowanie likwidacyjne nie zostało zakończone, a spółka nie została wykreślona z Krajowego Rejestru Sądowego. Zadłużenie wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy za okres od 10.2013r. do 6.2016r. wraz z odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień wydania decyzji wynosi łącznie 37.917,57 zł, w tym z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie 22.558,32, zł, odsetek za zwłokę w kwocie 2.969 zł, z tytułu składek na ubezpieczenia zdrowotne w kwocie 9.116,61 zł, odsetek za zwłokę w kwocie 1.201 zł, z tytułu składek na Fundusz Pracy w kwocie 1.880,64 zł i odsetek za zwłokę w kwocie 192 zł.

Sąd pierwszej instancji jako podstawę prawną rozstrzygnięcia przyjął przepisy art. 8 ust. 6 pkt 4 w zw. z art. 13 ust. 4 i w zw. z art. 17 ust. 3 i art. 16 ust. 4 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. w Dz. U. z 2016r. , poz. 963, ze zm. – zwanej ustawą systemową). Sąd I instancji zważył, że do ubezpieczonego będącego wspólnikiem, a następnie likwidatorem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, stosuje się przepisy ustawy systemowej dotyczące podlegania ubezpieczeniu społecznemu osób prowadzących działalność gospodarczą. Płatnikiem składek jest bowiem ubezpieczony osobiście i w związku z tym obowiązany jest również samodzielnie obliczać i przekazywać co miesiąc składki do Zakładu. Poza sporem pozostaje fakt, iż zadłużenie wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy wraz z odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień wydania decyzji wynosi łącznie 37.917,57 zł.

Apelację od wyroku złożył ubezpieczony stawiając zarzuty:

1. naruszenia prawa materialnego, tj. a) art. 17 ust. 3, art. 17 ust. 1, art. 16 ust. 4 w zw. z art. 8 ust. 6 pkt 4 i art. 13 pkt 4 ustawy systemowej przez uznanie, że ubezpieczony jest płatnikiem składek, b) art. 151 § 1 k.s.h. przez jego niezastosowanie,

2. naruszenia prawa procesowego: art. 228 k.p.c., art. 231 k.p.c. i art. 233 k.p.c. poprzez ich nie zastosowanie i nie uznanie, że skarżący nie prowadził i nie prowadzi samodzielnej działalności gospodarczej, poprzez nie uznanie że podmiot w likwidacji nie prowadzi działalności gospodarczej jako takiej, lecz zmierza jedynie do przeprowadzenia likwidacji zgodnie z art. 282 k.s.h., a także poprzez uznanie, że skarżący jako osoba fizyczna jest płatnikiem składek. Ubezpieczony domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji, przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania.

Sąd Apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że apelacja jest zasadna.

W sprawie kwestią wymagającą rozstrzygnięcia jest ustalenie formuły prawnej odpowiedzialności G. K., jako jedyne go wspólnika i likwidatora spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za zobowiązania składkowe tej spółki z tytułu własnego ubezpieczenia. W tej kwestii G. K. argumentował, że płatnikiem składek winna być w tym przypadku (...) spółka z o.o. i brak jakiegokolwiek normy prawnej, upoważniającej Zakład do przyjęcia, że do zapłaty składek jest zobowiązany G. K. jako likwidator spółki. Natomiast organ rentowy podniósł, że ubezpieczony jest jedynym wspólnikiem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, co do którego obowiązek objęcia ubezpieczeniami społecznymi wynika z treści art.8 ust. 6 pkt 4 w związku z art.6 ust.1 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Apelacyjny rozważył, że zgodnie z art.13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z 13 października 1998r. (t.jedn. Dz.U z 2016.poz 963) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne osoby prowadzące pozarolniczą działalność - od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Natomiast zgodnie z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej. Sąd Apelacyjny podziela więc stanowisko organu rentowego, że płatnikiem składek jest G. K. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność. Ocena ta wynika z treści art. 17 ust.3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, że ubezpieczeni nie wymienieni w art.17 ust.1 ustawy (do tej kategorii zalicza się G. K. jako osobę wymienioną w art.16 ust. 4 w związku z art.8 ust. 6 pkt 4 ustawy) sami obliczają i przekazują co miesiąc składki do Zakładu. W stanie faktycznym sprawy, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością mimo, że posiada osobowość prawną nie może być płatnikiem składek na ubezpieczenia za jednoosobowego wspólnika, właśnie z reakcji ww. przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, które stanowią *lex specialis*. Stanu tego nie zmienia okoliczność, że spółka została postawiona w stan likwidacji zważywszy, że jej likwidatorem został dotychczasowy jednoosobowy wspólnik, zaś czynności związane z przeprowadzeniem likwidacji wpisują się w zakres działalności spółki.

W przekonaniu Sądu Apelacyjnego, konsekwencją przyjętej oceny prawnej jest więc uznanie, że G. K. jest odpowiedzialny przed Zakładem Ubezpieczeń Społecznych z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wraz z odsetkami, rzecz jasna o ile faktycznie prowadził pozarolniczą działalność. Wymaga w tym miejscu podkreślenia, że dla wskazanej oceny istotne jest uwzględnienie praktyki orzeczniczej wynikającej z interpretacji definicji działalności gospodarczej, sformułowanej w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej z 2 lipca 2004 r. (tj. z dnia 8 listopada 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 2168): Działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalni ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. W wyroku z 5.04.2016-04-05, I UK 196/15 Sąd Najwyższy zamieścił tezę : 1. Skoro obowiązek ubezpieczenia osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą (art. 13 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) wynika z faktycznego prowadzenia tej działalności, to w konsekwencji o wyłączeniu z tego ubezpieczenia decyduje faktyczne zaprzestanie tej działalności. O istnieniu obowiązku ubezpieczenia decydują konkretne okoliczności sprawy, w których dokonywana jest ocena, czy w danym okresie działalność rzeczywiście była wykonywana. 2. Istotne znaczenie dla oceny, czy dana działalność może być zakwalifikowana jako działalność gospodarcza, ma podporządkowanie się zasadom racjonalnego gospodarowania (regułom opłacalności i zysku). Za takie podporządkowanie się zasadom racjonalnego gospodarowania w prowadzonej działalności gospodarczej nie sposób uznać incydentalnej sprzedaży używanych rzeczy po członkach rodziny za kilkadziesiąt złotych rocznie. Przy wykładni art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej istotne jest, że brak którejkolwiek z cech funkcjonalnych działalności gospodarczej wymienionych w tym przepisie pozbawia daną działalność charakteru gospodarczego.

W dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że skoro obowiązek ubezpieczenia osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą (art. 13 ust. 4 ustawy systemowej) wynika z faktycznego prowadzenia tej działalności, to w konsekwencji o wyłączeniu z tego ubezpieczenia decyduje faktyczne zaprzestanie tej działalności. O istnieniu obowiązku ubezpieczenia decydują konkretne okoliczności sprawy, w których dokonywana jest ocena, czy w danym okresie działalność rzeczywiście była wykonywana (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.04.2009 r., I UK 328/08, OSNP z 2010, nr 23-24, poz. 297).

W ocenie Sądu Apelacyjnego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym nie dokonano ustalenia najistotniejszej w sprawie okoliczności, mianowicie czy (...) spółka z o.o. w likwidacji w spornym okresie rzeczywiście prowadziła działalność gospodarczą, a jeśli tak, to na czym ona polegała. Nie dokonano również właściwej interpretacji przepisów prawnych, pomimo, że organ rentowy w toku postępowania pierwszoinstancyjnego wskazywał na prawidłową podstawę prawną określającą obowiązek objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi osobę fizyczną prowadzącą na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej pozarolniczą działalność gospodarczą z tytułu posiadania statusu wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, tj. przepisy art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej. Sąd Okręgowy zaniechał całościowej oceny okoliczności sprawy w ww. zaresie i poprzestał na ustaleniu, że spółka nie została wykreślona z KRS, co jest niewystarczające, ponieważ nie pozwala na stwierdzenie istnienia przesłanki faktycznego prowadzenia działalności gospodarczej.

Należy podkreślić, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza treść decyzji organu rentowego, od której wniesiono odwołanie a to oznacza, że kontroli sądu podlega decyzja w jej aspekcie materialnym. W sprawie zarzuty apelacyjne sprowadzone zostały do wykazania błędnej oceny sądu I instancji zasadniczo w sferze ustaleń, ale też w konsekwencji w zakresie subsumpcji. Apelujący zarzucił przede wszystkim, że ubezpieczony nie mógł być objęty obowiązkiem opłacania należnych składek, gdyż spółka, której jest jedynym wspólnikiem, w całym spornym okresie nie prowadziła już działalności gospodarczej. Niewątpliwie samo istnienie wpisu spółki w Rejestrze Przedsiębiorców nie oznacza kontynuacji działalności gospodarczej w sytuacji, gdy spółka znajduje się w stanie likwidacyjnym, a jej majątek – jak wskazano w apelacji – jest niewystarczający na zakończenie likwidacji, a brak środków wynika również z faktu, że nie jest prowadzona pozarolnicza działalność gospodarcza. Rolą sądu będzie zatem dokonanie niezbędnych i pełnych ustaleń w zakresie rzeczywistego funkcjonowania spółki w całym spornym okresie, a zatem, czy były realizowane cele gospodarcze, jak też czy podjęto fatyczne czynności zmierzające do zakończenia postępowania likwidacyjnego. Rzeczą Sądu Okręgowego przy ponownym rozpoznaniu sprawy będzie więc ustalenie wszystkich istotnych dla sprawy okoliczności w tym, w pierwszej kolejności zweryfikowanie przesłanki faktycznego prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej przez spółkę, co stanowi podstawę do objęcia ubezpieczonego obowiązkowymi składkami na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą. W tym celu sąd zobowiąże ubezpieczonego, jako likwidatora spółki, do przedłożenia za sporny okres wszystkich niezbędnych dokumentów rachunkowych i podatkowych, w tym rocznych zeznań podatkowych, z potwierdzeniem ich złożenia w organie podatkowym, do przedłożenia akt osobowych wszystkich pracowników, ksiąg handlowych, rejestrów sprzedaży, rejestrów zakupów, zestawień obrotów i sald oraz sprawozdań finansowych z bilansem, rachunkiem zysków i strat. Sąd Okręgowy rozważy przeprowadzenie pozostałych dowodów wskazujących w jakim okresie i z jakich tytułów prawnych spółka uzyskiwała przychody. Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego Sąd Okręgowy ponownie rozważy zebrane dowody, jak też dalsze dowody dopuszczone na wniosek lub z urzędu oraz ustali, czy spółka, ergo również odwołujący, w spornym okresie faktycznie prowadzili pozarolniczą działalność uzasadniającą objęcie go ubezpieczeniami społecznymi, ubezpieczeniem zdrowotnym i składkami na Fundusz Pracy.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 §4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania mając przy tym na uwadze, że postępowanie dowodowe co do istoty sprawy wymaga przeprowadzenia w całości. Zgodnie z art. 108 § 2 k.p.c. pozostawiono temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko SSA Romana Mrotek